

KORTE BESCHRIJVING CAVAILLÉ COLL – ORGEL PHILHARMONIE HAARLEM

Zoals in de vioolwereld Stradivarius en in de vleugelwereld Steinway en Bösendorfer een begrip zijn en staan voor een eigen stijl zo is in de orgelwereld Aristide Cavallé-Coll (1811 – 1899) een begrip.

Waar tussen 1650 en 1900 de stijlen van Barok (o.a. Bach) via Klassiek (o.a. Mozart) zich ontwikkelden naar de Romantiek (o.a. Chopin) maakte hij de ontwikkeling mee van de Laat-Klassieke periode naar de Romantische.

Zoals de grote componisten voorgoed hun stempel hebben gezet op de muziek is hij bepalend geweest voor de Frans-Romantische stijl.

Door geniale vondsten op technisch en muzikaal gebied waren zijn orgels, die in de meeste Franse kerken en Kathedralen waaronder de Notre Dame Parijs geplaatst werden, bepalend voor de artistieke ontwikkeling van de grote Franse Componisten van die tijd.

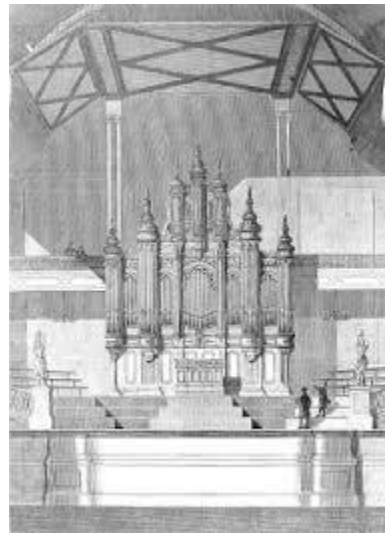
In de twintigste eeuw werden de orkesten steeds groter en indrukwekkender en dezelfde ontwikkeling is te zien bij de piano's die zich vanuit de bescheiden fortepiano (o.a. Mozart) ontwikkelden naar de grote vleugels die nu nog gebruikt worden.

Kenmerken van de romantische muziek zijn grote expressiviteit (o.a. Chopin), warmte en draagkracht van het geluid en meestal ook virtuositeit.

Het is verheugend dat de Philharmonie thans een zeer representatief Cavallé Coll-orgel heeft en wel met een wonderlijk verleden.

Het is oorspronkelijk gebouwd voor het enorme Paleis voor Volksvlijt (1864 – 1929) in Amsterdam.

De aanschafprijs was veel hoger dan van andere bouwers maar de aanbevelingen van bekende musici gaven de doorslag.

Het instrument is eerst geplaatst in het enorme atelier van Cavallé Coll te Parijs

Paleisorgel met klankbord

Nadat het paleis in onbruik kwam, kwam het orgel beschikbaar en werd gekocht door twee Haarlemse particulieren die de waarde er van inzagen.

De plaatsing in Haarlem kwam moeilijk tot stand omdat voor het zware orgel (ca 20 ton) een nieuw podium gebouwd moest worden alsmede een ruime kelder voor de luchtvoorziening (balgenkamer) De gemeente voelde niet veel voor de kosten maar ging na 10 jaar overstag.

Inmiddels was het orgel in verval geraakt en had de romantische stijl tijdelijk minder interesse bij musici en orgelbouwers. Daarop werd het orgel bespeelbaar gemaakt door de fa. Adema waarbij het oorspronkelijke klankbeeld werd aangetast en de gehele mechanische traktuur (overbrengingen) geheel werd geëlektrificeerd alsmede een elektrische speeltafel werd geplaatst. Na niet al te lange

tijd dienden zich echter naast storingen in het orgel ook onvrede aan over het klankbeeld. Begin van deze eeuw werd de neerwaartse spiraal doorbroken als gevolg van een aantal gelukkige ontwikkelingen:

- herwaardering sinds enkele decennia van de romantische periode
- opwaardering van orgels in stedelijke concertzalen
- subsidies o.a. van de gemeente Haarlem (orgelstad)
- en last but not least de keuze voor de fa. Flentrop voor de restauratie.

Deze orgelbouwer heeft zich terdege georiënteerd in originele Cavallé-Orgels in Frankrijk. De gehele restauratie is uitzonderlijk succesvol verlopen, geen sinecure gezien de relatief onbekende factuur in Nederland van dit type orgel.

De 1,2 miljoen kostende restauratie kwam gereed in 2005 en komt overeen met de gehele originele factuur.

Deze restauratie omvatte ondermeer:

- plaatsing van een nieuwe nieuwe traktuur

- achterhalen en terugplaatsen van enkele originele registers
- volledige herintonatie (terugbrengen origineel klankbeeld)
- plaatsing originele speeltafel

Nawoord

Vergelijking van de klankmogelijkheden en het klankpotentiël met nog originele CC-orgels in Frankrijk maakt duidelijk dat het Haarlemse orgel terug is naar het oorspronkelijke klankconcept al staan vergelijkbare Franse orgels in ruimtes met een flinke akoestiek.

Vermindering van het klankpotentiël zou echter de zangrijke, dragende, poëtische maar ook intensieve en dramatische klankmogelijkheden aantasten.

Kees Doornhein januari 2019 ©

